

Dilema d'art per a Schröder

Mentre el Govern alemany s'afanya a recuperar el Tresor Nacional del país, conservadors i marxant d'art han trobat la mateixa solució: una macroexposició de les Cases del Tresor a Munic. Per als uns, l'ocasió de sumar peces desconegudes a la llista del patrimoni protegit. Per als altres, l'oportunitat d'oferir material a les galeries de subhasta de Londres.

El príncep Alexander de Sayn-Wittegenstein-Sayn és un reputat membre dels conservadors: "Aquesta exposició demostrarà que les famílies nobles alemanyes han estat custodis amatents de la seua herència artística, i que encara ho són a despit de les vendes gràcies a les quals la premsa imprimeix titulars escandalosos." El punt de vista del príncep és més que comprensible si tenim en compte que presideix la Deutsche Burgenvereinigung, la Societat de les Cases del Tresor d'Alemanya. Just a l'altra banda hi hauria un marxant com pocs, el comte Heinrich von Spreti, que presideix la delegació alemanya de la galeria europea de subhastes més important del món, la londinenca Sotheby's.

Siga com siga, príncep i comte s'han de trobar a la Casa de Cultura de Munic, que fins al 27 de febrer hostatja la primera gran parada dels tresors artístics nacionals. Allí hi haurà esperits cultivats que admiraran la bellesa i la història dels objectes exposats, "patrimoni de 33 generacions d'alemanys" de Baviera, Saxònia, Baden o Württemberg, un total de més de 300 obres d'art privades. Segurament, però, s'hi passaran també els responsables que el 1983 Sotheby's, precisament, subhastés l'extraordinari manuscrit dels *Cants religiosos* d'Enric el Lleó, del segle XII, per 8,1 milions de lliures. Encara avui, una dècada després, continua sent el llibre més car venut mai en subhasta. No debades és part del Tresor Nacional alemany. El Govern federal es va veure obligat a impedir-ne l'adquisició priva-

da i el va haver de recomprar per retornar-lo a la llibreria Herzog August de la ciutat de Wolfenbüttel. Les circumstàncies del seu descobriment, la sortida del país i la posada en venda encara ara són un misteri.

La llista de Schröder. "Ja us ho fareu!", va exclamar enutjat el monarca Friedrich August III mentre abdicava a les portes de la república de Weimar el 1918. No és estrany que l'aristocràcia alemanya i les seues propietats siguen a principi del segle XXI una fosca nebulosa perquè des de la pèrdua de la corona, almenys en tant que casta social, tot els ha anat costera avall. La follia i la derrota en dues guerres mundials, evidentment, no hi han ajudat gaire. Així, la llista del Govern federal que recull les peces del Tresor Nacional, la venda de les quals està absolutament prohibida, arriba a la xifra insignificant d'un miler.

Per esvair la boira que oculta el patrimoni artístic del país, el canceller alemany Gerhard Schröder i la ministra d'Estat de Cultura, Christina Weiss, s'han marcat dos objectius primordials: primer, aprofundir les investigacions sobre els treballs d'art espoliats pel règim hitlerian; segon, promoure la transparència de les herències —en qüestió d'obres d'art— de les famílies nobles alemanyes. Pel que fa al primer punt, el juliol del 2003 el Govern engegà el projecte de l'Oficina Central de Documentació de Propietats Culturals Extraviades, en la qual treballa un comitè d'experts a la recerca, i pel retorn, de treballs d'art robats per les autoritats nacionalsocialistes.

Quant al segon, el setembre del 2004 el mateix canceller va inaugurar l'exposició de la col·lecció Flick, propietat de Friedrich Christian Flick, que consta de més de 2.500 peces de 140 artistes d'arreu del món. La participació del primer mandatari alemany i la naturalesa de l'esdeveniment provocaren una enorme controvèrsia política a causa del recent passat de la família Flick, la seua estreta col·laboració amb l'estat durant el període nazi. "Que ningú no pense que la donació pública, amb independència de la seua naturalesa, ens impel·leix al perdó o a l'oblit", va declarar el canceller Schroder durant la inauguració, "avui assistim a un simple gest de justícia i som ací per gaudir de l'art, ara que és obert a la visita pública."

La Societat de les Cases del Tresor d'Alemanya, promotora de la macroexposició de Munic d'aquest febrer de 2005, en comparteix aquesta opinió. Amb més de 3.470 membres, reuneix propietaris privats i institucions locals. No obstant això, fins i tot entre els seus socis hi ha grans diferències: en la xarxa de castells de l'organització hi ha, per exemple, Marksburg, la fortalesa més antiga a la vora del Rin, que mai no ha estat destruïda al llarg de 700 anys. La família propietària va decidir des del principi que no inclouria cap descripció dels béns artístics del castell, així que el seu patrimoni interior és un obscur enigma.

Els experts asseguren que el Tresor Nacional d'Alemanya no gaudeix de molt bona salut després de patir els avatars de temps tan durs. Així i tot, consideren la hipòtesi que encara perviuen una cinquantena d'excel·lents col·leccions d'art renaixentista i religiós, i mestres antics del gravat i el dibuix europeus a més del famós "or blanc" –la porcellana de Meissen de la primera del segle XVIII.

El que pareix inextricable és dilucidar què fa més dentera a les cases de subhastes, si el silenci i el secretisme o l'exhibicionisme d'alguns dels més cobdiciats llenços del segle XVI, busts de la Roma clàssica o caixes de relíquies de l'alta edat mitjana, com les que es poden contemplar ara a Munic.

Pel que fa al patrimoni artístic, un dels objectius del canceller alemany Gerhard Schröder –a la foto– és promoure la transparència de les herències de les famílies nobles alemanyes.

Schröder vol aclarir on és el patrimoni artístic espoliat pels nazis

Per cert, el catàleg es diu *Schatz Häuser Deutschlands*, ha estat publicat per l'editorial Prestel i costa uns 50 euros. L'exposició és gratuïta.

La fira de Londres. No és gaire arriscat afirmar que alguns especialistes d'art de Londres deuen haver-se fullejat el catàleg més d'una vegada a hores

d'ara. Les declaracions anònimes circulen aquests dies per les pàgines de la premsa britànica dedicades als suplementos d'art i d'economia –inversions, vaja–. O capritxos d'un luxe inversemblant.

De fet, des que el 1994 el Parlament alemany aprovà la llei de restitució de propietats culturals immobles en mans

Des que el 1994 el Parlament alemany va acordar restituir les obres d'art en mans de l'estat, s'han incrementat enormement les subhastes d'art alemany a Londres, especialment a Sotheby's -a la foto- i a Christie's.

de l'estat -via espoliació en el passat-, sempre que els afectats presenten el títol de propietat verificada, les subhastes d'art alemany a la capital del Regne Unit no cessen. Sotheby's arrancà un any més tard amb la subhasta parcial de la col·lecció de la família Baden, que va durar 14 dies i reportà unes vendes per valor de 52 milions d'euros. El 1999, la família Wether obtingué el permís per recuperar 1.500 peces de les 15.000 inventariades per l'administració alemanya, entre les quals hi havia una copa de plata del segle XVII que va aparèixer aquell mateix any a la sala de Sotheby's de Londres i que assolí el preu de 2,4 milions d'euros. La família SaxoCoburg-Gotha, durant aquella dècada, va vendre patrimoni a Londres per valor de 15 milions d'un total que se li representava entorn dels 330.

Sotheby's té 260 anys d'història i organitza més de 800 subhastes cada any arreu del món. Les seues oficines a Alemanya són les de Frankfurt, Colònia, Hamburg i Munic.

Christie's és la seua competidora directa. Va començar a introduir-se en el mercat alemany una mica reessaga-

Els beneficis d'algunes subhastes s'han destinat a compensar les víctimes de l'Holocaust

da i això la forçà a usar la imaginació: el 1996, en benefici de la família Mauerbach, va produir la primera subhasta de la història en què el profit de les vendes era destinat a la "restitució" del sofriment de víctimes i familiars de víctimes de l'Holocaust. Comissions a banda, és clar, aproximadament 22 milions d'euros fou el valor de l'operació. El juny de l'any passat va subhastar uns plats amb pintures d'Audubon de la família Saxe-Meiningen, que acabaren amb un preu de 4,7 milions d'euros.

El fet és que, com alerta l'historiador establert a Berlín Wilfried Rogasch -exalumne d'Oxford-, "la nova generació aristocràtica alemanya té una concepció cultural basada fonamentalment en la ciutat, i la seua sensibilitat històrica i de patrimoni és clarament inferior a la dels seus predecessors. Es desfan d'allò que no encaixa amb el seu estil

de vida actual, diríem modern". Més encara, l'increment dels impostos i taxes aconsellen els titulars a negar i amagar els seus béns artístics tant com els és possible, i les despeses de conservació fan de l'opció de venda una idea d'alliberament alhora que d'interessant negoci personal.

Serà aquesta, la de Munic, una nova ocasió per al "negoci personal" o assistim a un canvi de tendència? Fins i tot els observadors més aguts tenen dubtes: la família Hanover, que porta més de vuitanta anys ininterrompunts subhastant patrimoni artístic, no ha assistit a l'exposició. I això que tothom sap que no és per falta de tresors, ni de bon tros.

Victorià Jiménez

Amb el suport lingüístic per a l'alemany de Manuel Navarro (Londres)